Ч. 180 (11.471). Львів, середа 14. серпня 1929. Українське орґан українського руханьїм. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Хвилі моря і гроша.

(Від нашого кореспондента.)

Трепор (над Ляманшем), 6. серпня.

I.

Канал, що відділює Францію від Англії, розмірно нешрокий. Всетаки противного берега не видно. Що найбільше, тай то тільки в дуже погідні ночі і в найвужчих місцях каналу, видно іноді, дуже далеко на кругозорі, рухливі снопи світла: це рефлектори високих ліхтарень морських, якими засіяні оба побережжя. Позатим з Англії тут, у маленькому портовому місточку, не слідно майже нічого — хіба, час від часу, якийсь невеличкий товаровий пароплав англійський, чорний і брудний, що перед пристаню жде припливу морського, щоби могти вплинути у внутрішній порт, який висихає в порі відпливу. Ще й вряди-годи якийсь англійський моряк, смаглий від вітру й сонця, на вулиці або в якомусь прибережному шиночку, — і це все, чим слідна тут Англія.

Коли — буде тому вже яких вісім років — я перебував таксамо ферії в англійській каналовій пристані, то з Франції бачив я там таксамо мало. Або, правду сказати, ще менше, тобто нічого.

Не треба думати, що коли канал вузький, то й вода в ньому супокійна, а плавба завжди вигідна і приємна. Нічого подібного. З якихось географічних резонів, мені невідомих та які певне знає Степан Рудницький, рівень вод Північного Моря вищий від рівня французького Атлянтику. Наслідком того каналом постійно пре сильна струя з Північного Моря до Атлянтику. Коли до цієї струї додати ще могучі припливи і відпливи (іноді на цілий кільометр глибокі), тай ще колихання води, спричинені вітрами, то виходить з цього на каналі постійний несупокій, здатний викликати навіть нудоту навіть у таких мандрівників, які легко в морську слабість не попадають. Переїзд між Кале і Дувром триває всього тільки трохи довше години, а всетаки дуже часто велика частина подорожних віддає там морю свої сніданки й обіди. А в Англії належить до самозрозумілої ввічливости питатися знайомих після приїзду з Франції:

— Який був Ваш переплив через канал? Надіюся, що добрий.

На жаль, він далеко не завжди добрий...

II.

На дверях тутешнього шиночку, в якому попивають свої важкі пива і свої гострі горілки англійські моряки, вивішений напис в англійській мові:

„Тут можна платити англійськими грішми".

А при цьому написі ще й приліплений листок, на якому виписано, по якому саме курсі вимінюють приймають у шиночку англійські гроші. Цей листок цілими роками, від стабілізації франка, висів собі незмінюваний і не було чого змінювати — франк був нарешті стабілізований, а англійська валюта була тверда від давна. Щойно в останніх часах, точніше: після приходу робітничого уряду в Англії, цей листок змінюють, і то щораз частіше. Змінюють чому? Бо англійський фунт штерлінгів хитається в своїй ціні, і то хитається з тенденцією вниз.

Англійський гріш, годі сумніватися, падає. Поволеньки, дуже спровола, та падає. І трепортська шинкарка — похожа в цьому на всі інші шинкарки і всіх інших торговців на всіх кінцях світу, куди навязуються британські торгові звязки, — не хоче вже приймати англійського гроша в номінальній ціні, а глядить кожного дня на біржеві викази і за ними зміняє вивіску на свойому храмі.

Не можна сказати, щоби це вже було дуже поважне. Воно покище тільки невигідне. Воно ще не тривожне, воно покищо тільки занепокоюче. Це перші познаки, перші симптоми тієї недуги, яка вбила вже стільки грошевих систем. Англійський Банк тратить своє золото, бо курс фунта захитаний, а курс фунта захитаний, бо вже тепер (яка швидкість і — яка обережність!) чимало недовірчивих капіталів усунулося (в галицькому жарґоні: „вицофалося") з Льондонського торгу, міркуючи собі очевидно, що безпечніше їм по другому боці води.

III.

Дехто каже, що причина цьому: боротьба грошевого капіталу проти демократії й соціялізму, що сходять в Англії з приходом Мекдональда. Ледви чи треба вірити таким поясненням. Це радше природне і не вимірковане явище: хвиля гроша колихається і відпливає від негостинного берега, вже на саме побоювання якихось негостинних актів.

Гріш, кажуть, не має запаху. Та він не має й твердого політичного „переконання". А властиво він має переконання: що нема резону залишатися там, де йому не гаразд.

Болиголів, слабкість, недокровність фунта штерлінгів — безсумнівні наслідки виборчої перемоги робітничої партії. Вони — вислови небезпеки, яку для істнуючої соціяльно-економічної системи, значить, також для обовязуючої грошевої системи, несе соціялізм.

Велика нація торговців і банковців, Англія, потребує доброї, твердої валюти, в якій свої й чужі, в усіх частях світу моглиб супокійно й безпечно заключати контракти купна і продажі, коротко-речинцеві і довго-речинцеві. Тверда і здорова монета — одна з підвалин, одна з передумов англійської сили економічної і — політичної. Після найтяжчих воєнних катастроф першою журою Англії було зберігти здоровля свойого гроша.

Після кровотоку Наполеонської епохи, після 1815 р. Англія могучим зусиллям піддержала свою валюту, мимо безмірного державного довгу. Дякуючи чому? Дякуючи камінному вугіллю і паровій машині, які з початком XIX. віку поспішилися помножити джерела її творчости й гараздів.

Після 1918 р. Англії треба би було такого самого благословенства долі. Одначе воно не прийшло. Країна ця досі надармо жде чудотворної, магічної палички, яка змінила би на її користь обличча господарське світу. Гірше цього! Сьогодні Англія вже й не є царицею вугілля.

IV.

Таким чином вона від кількох років познайомлюється з невигодами занадто багатого гроша.

Коли, безпосередньо після війни, англійська валюта була впала, піднеслися там угору усі платні. Одначе коли валюта ця після півтора року назад піднеслася на свою тверду, „золоту", висоту, платні все таки осталися нарівні з пори інфляції. Коли підприємці хотіли обнизити їх на передвоєнний рівень, вибухли страйки.

Таке сталося з вуглянім промислом.

Сьогодні таке саме твориться з ткальним промислом Ленкаширу.

Мало цього. Коли обізцінення гроша задавлює вірителів, то привернення вартости гроша („ревальоризація") придушує довжників.

З усього того родиться кріза, безробіття, невдоволення, які висловилися у виборі соціялістичного парляменту: соціялісти обіцяли зарадити всім цим лихам.

Можливо, що Мекдональд захоче понизити курс англійського фунта. Тоді бачитиме Англія, протягом якогось часу, вигоди слабкої монети. Промислова діяльність відродиться. Податникам буде лекше платити податки. Робітничі платні не піднимуться одночасно і покищо злекшаться тягарі капіталу. Трохи більше паперового гроша, трохи „роздуття" в грошовому обороті, і пільга буде певна і швидка.

Певна й швидка, але минуща. Небезпека цієї морфіни відома. Треба щораз-то кріпших доз. давок. Аж прийде день, коли треба буде сказати: Гов! — і стабілізувати гріш. А з цього вийде нова кріза, з усім, що в крізах таких небезпечне для установленого політичного ладу, для переданої господарської й соціяльної системи...

Творець 3-ої Республики й переможець Комуни з 1871 року, старий Тіер залюбки повторював:

„Як довго революція не переможе в Англії, вона не має й вигляду на перемогу в Европі".

Досі це виявилося правдою, бодай щодо західної й середньої Европи. Інакше буде, коли Англія буде зріла до соціяльної революції.

В. Панейко.

Кріза в Газі.

Львів, 13. серпня 1929.

Французька телеграфічна агенція „Авас" повідомляє з Гаґи, що там тепер розважають справу відложення конференції, щоби не допустити до її розбиття вже тепер.

На засіданні фінансової комісії знову дійшло до незвичайно різкої полеміки Сноведена і французьким міністром фінансів Шероном. Сноведен сказав між іншим, що покликування на ноту Бальфура недопустиме й поведення Шерона видається йому смішним. Це найменше, що він може сказати. „З другого боку я взагалі відмовляюся дискутувати з французькими аргументами". При цьому Сноведен ужив таких лайливих слів, що перекладчик його на французьку мову випустив ці вирази. Одначе деякі члени французької делеґації знали досить по англійськи, й після засідання французька делеґація відбула нараду з іншими делеґаціями, в наслідку чого вислано делеґацію до Сноведена жадаючи від нього вияснень. Сноведен оправдувався тим, що не має наміру ображати французів і не був свідомий того, що ужиті ним англійські вирази звучать образливо у французькому перекладі. Тому він добровільно бере їх назад. Цим способом скандал полагоджено.

Одначе конфлікт між Англією та Францією тягнеться далі. Члени англійського кабінету міністрів вислали до Сноведена телеграму, в якій витають його рішуче становище й висловлюють надію, що він не змінить його. Зі свого боку паризька преса далі нападає на Сноведена. „Ліберте" кваліфікує його виступ, як „неймовірну імпертиненцію". І справді, імпертинентні французи вже давно не чули таких отвертих слів правди, які їм довелося почути від Сноведена. На радзі Франція вже висловлює свою згоду уступити Англії в справі німецьких річевих достав, які мають шкідливий вплив на розвиток англійського промислу.

Про ці достави виголосив на фінансовому комітеті довгу річеву промову англійський міністр торговлі Ґреґан. Він виказував, як зменшився англійський вивіз і як у звязку з цим зросло в Англії безробіття. Він зазначив, що проблема вивозу є для Англії найважнішою проблемою. Будова кораблів, індустрія сталева, залізна, гірництво та бавовняний промисл переживають крізу й у цьому значну вину понесять німецькі річеві достави.

У відповідь на це заявив французький міністр фінансів Шерон, що французький уряд готовий дати гарантії проти шкодження англійській торговлі.

Одначе загальна ситуація в Гаї настільки безвихідна, що телеграфічно запрошено на конференцію американських знавців міліярдерів Морґана і Лямонта, що перебувають ще у Льондоні. Як бачимо, то пророцтва ріжних авторів утопійних романів про те, що справжніми володарями світу незабаром будуть представники американського капіталу, сповнилися тут дослівно. Представники урядів шістьох великих европейських держав не можуть ніяк порозумітися між собою й мусять для осягнення згоди між собою кликати аж американських банкирів, як адвокатів.

Дипльоматичні голови.

Сцена й актори гаськоі конференції.

Берлін, 8. серпня 1929.

I.

Найбільша і найважніша після Версаю, повоєнна европейська політична конференція, отворена в Гаазі, дня 6. серпня ц. р. в год. пів до дванацятої в полудне.

Гостинні голяндці відступили численним закордонним гостям велику пленарну салю свого власного парляменту, т. зв. першу камеру і в своїй гостинности пішли навіть так далеко, що перебудували її для спеціяльного вжитку конференції. Посередині старинної салі уставлено великий овальний стіл, так, що ніхто властиво не займає при ньому першого місця. За ним засіли, — окрім представника голяндськ. уряду, закорд. міністра Йонкгера Бееляертс ван Бльокляид — заступники дванацятьох офіціяльно заінтересованих держав. Вже зі самого початку зроблено поміж офіціяльними учасниками конференції поділ на держави „запрошуючі" і держави „запрошені". Осьтак бачимо найперше шість держав „запрошуючих" і рівночасно властивих рішаючих вождів конференції: Англію, Францію, Бельгію, Італію, Японію і Німеччину. Після них ідуть запрошені „ґентес мінорі": Греція, Портуґалія, Чехословаччина, Югославія і Польща. За круглим гаським конференційним столом находиться цілий ряд найвизначніших і найпопулярніших европейських політиків, блескучі імена і міродатні голови, усі разом узяті — велика глава сучасної світової історії. До речі буде подати на цьому місці кілька коротких характеристик учасників цієї конференції, бо й справді находиться тут чимало цікавих і вартних уваги голов.

Передусім впадае в очі **Бріян**, дванацятькратний премієр і кількадесяткратний французький міністр, дипльоматичний лис, митий всіма водами, старої, доброї парляментарної школи, „політичний кадавер" (труп), як він сам себе залюбки називає, чоловік вічно зле вдягнутий, вічно з розтрясеним попелом від цигарок на одежі, вічно згорблений і потягаючий за собою ногами богеміст-нетіпаха. Широке чоло під недоладною чуприною й непересічно інтеліґентне обличча заховане за пожовклими від нікотини стрепіхатими козацькими вусами, пристаркуватий, підтоптаний нетяга, нечепурний і неохайний, типовий запущений старий парубок, прекрасний обєкт для немилосерного глуму й гострого олівця всіх його приятелів-карикатуристів, але разом з тим першорядний европейський політичний інтелект, розум вигострений довголітньою практикою як бритва, незрівняний грач тонкою шпадою дипльоматичної дискусії, чоловік, який віртуозно, по силі божого дару опановує всі ґами політичної гри, крутій, добряга і найбільше небезпечний ворог в одній особі, пострах всякого початкуючого дипльомата, чоловік в якого буцім-то „компромісові" формуловки попадають навіть найбільш досвідчені практики, „старий шахрай", якому навіть ошукані чомусь-то не беруть за зле своєї програної, чоловік, який отими своїми принятливими, вишліфуваними і всіх задовольняючими формуловками завсіди осягає свою ціль — *ціль Франції*.

За останні роки „Бріян-Штреземан" зробились чогось-то *одним* поняттям, хоч не можна собі уявити двох більших протилежностей. Його „партнер" по цей бік Райну, *Штреземан*, типовий німець, низький, кремезний, з грубим кремезним карком, міцно зложеним круглим черепом та малими вузькими очима. Абсолютно лисий і абсолюно ситий, огрядний і коректний у своїх манірах та в одежі аж до останнього ґудзика, — зразок доброї, трохи може тяжкої, міщанської солідности, чоловік ретельного ґешефту. Він уже по своїй натурі не пускається на занадто близкучу й ховзьку долівку зрадливої дипльоматії: він не торгується, не обробляє всякими штудерними способами свого противника, він просто каже чого хоче і просто називає свою ціну. Його слово важить як камінь і на ньому можна будувати як на фундаменті, воно не має в собі ані трохи бріянської зручности, ґрації і полету.

В його рухах і способі говорення, в складі його промов і його політичних методах пробивається щось трохи з впертости і тяжкої систематики німецького бауера, який кожну річ робить страшно поволі, але зате основно. Ціла його постать, це уамисловлення того німецького духа, тої статичної землезвязуючої сили, що своєю систематичністю солідністю і робучістю пробує звестя з руїн перевороту нову ґрандіозну державну будівлю.

Потім *Сновден*, анґлієць, фінансовий міністр робітничого кабінету, сам колишній робітник і майстер при варстаті, чоловік, що своєю появою ані трохи не пригадує традиційних типів анґлійської дипльоматії. Сухе обличча, біла русява, трохи замала голова, твердо стиснуті вузькі губи, міцні вистаючі скули і щоки, має в собі щось з міцної схватки практичного робітника. На оту конференцію приносить він зі собою богато духа безпосередньости і безкомпромісовости, того духа, що є характеристичний для всякої свіжо допущеної до влади людини чи кляси. Він приносить зі собою щось троха з атмосфери усякого робітничого середовища, тут часто паде хропаве необтесане слово, але воно завсіди щире, завсіди просте і чесне. Він ані трохи не „дипльомат" у звичайнім значінні цього слова. Навіщо обвивати в дипльоматичну бавовну річи прості і ясні, що їх бачиться всилі зрозуміти кожна дитина? Навіщо робити з політики недоступну для всякого смертельника містерію? Сновден з впертістю називає річи по імені, означує їх так як вони в дійсности є. Його рішучість, отвертість і безпосередність роблять йому однаково богато ворогів, як і приятелів.

Зенон Пеленський.

Авіньон, новопровансальське відродження.

Лист з Франції.

(Докінчення.)

Авіньон, 5. серпня 1929.

В Авіньоні родився недалеко і помер співробітник Ф. Містраля на полі новопровансальського відродження згаданий уже поет і фундатор провансальської друкарні *Я. Руманіо* (1808—1891), один з автобіографічних віршів якого: „Я хочу померти — є апотеозою рідної доминки..."

Руманю спочатку не вірив у можливість літературного відродження провансальської мови. Перші свої твори він писав по французькому. Історична леґенда каже, що одного разу на бажання матери — він прочитав їй дещо із своїх літературних рукописів.

— Але я тебе не зрозуміла, мій сину! — мала на це відповісти його мати, яка крім провансальської не знала жадної іншої мови.

Це страшенно засоромило молодого Руманіо і він мав відповісти матері:

— Гаразд, мамо! Відтепер писатиму вірші, які ти будеш розуміти.

Так Руманіо став провансальським письменником і захопленим каменярем провансальського відродження.

В Авіньові уліцею він зустрівся з молодшим від себе Містралем, чудовим знавцем чистої провансальської мови. Незабаром зі славетним авіньонським поетом Аубанелем — (1829—76) — вони утворили знаметий провансальський тріюмвірат, котрий своїми видатними творами поклав непожитний фундамент під новочасну провансальську літературу, утворюючи в ній т. зв. „авіньонську школу".

З Авіньону родом були майже всі провідники неопровансальського літературно-національного обєднання *Фелібрів;* яке в околицях столиці пап засновано саме перед трьома четвертинами століття і якому згодом припала провідна роля в орґанізації неопровансальського руху головно щорічними урочистими святами. Згодом фелібри обхопили всі ділянки літературно-мистецького життя провансальського народу. Вони поширювали свою програму расово-культурно, надаючи йому *панлатинський і панроманський характер*, зрештою без якоїнебудь аґресивности, такої властивої для всіх расових прямувань сучасної доби.

Першим проявом цих панлатинських симпатій, мріючих про майбутню *конференцію неоромcallських народів*, про модерне відновлення „Імперії Сонця" — були великі урочисті свята в 1877 р. з нагоди 500-річного ювилею великого італійського поета Петрарки, життя і літературна діяльність якого так інтимно звязані з Авіньоном.

Врешті в Авіньоні в січні 1791 р. в „Кафе де Парі", напроти ратуша, Містраль з молодими

Д-р ОСИП ТУРЯНСЬКИЙ.

МАТИ-СТРАДНИЦЯ

М. ПІДГІРЯНКИ.

Видавництво „Золота бібліотека української дитини" під редакцією Миколи Матвійчука у Львові видало під наведеним заголовком картину з побуту українських виселенців у таборі у Ґмінді в долішній Австрії.

З уваги на те, що „Мати-страдниця" це одинока досі по літературному змальована і рисована картина важких терпінь наших людей у воєнних таборах, варто над нею коротко спинитися.

М. Підгірянка дала в цій поемі найсильніший дотеперішній твір свого таланту. Замітний він передовсім тим, що поетка придумала зворушливу концепцію поеми, а саме: вона зосереджує всі трагічні переживання в таборі на малювання горя матери, котрій смерть забирає в таборі всі діти, одно за другим по черзі.

Тло життя наших виселенців у Ґмінді було ось яке: сторожа обходилася з ними здебільша жорстоко. Здоровляні відносини були найгірші, так, що заразливі недуги майже весь час не покидали людей. Наприкінці почали давати людям таку страву, що не годилась і собакам: гнилу капусту, по котрій лазили черви, хліб з гірких каштанів, перемішаний зі соломою, найгіршого роду конину, гнилі оселедці тощо. При такій поживі побут у бараках ставав ще більш нестерпучий. Діти в старі мерли, як мухи, а молодь ниділа та вянула.

Найчорнішою картиною баракового життя було масове вимирання наших дітей. Обчислено, що в самому Ґмінді вмерло 15.000 української дітвори. Всякі пошести немилосерно косили діточий цвіт. Наприклад, кір, який у звичайних відносинах на селах рідко коли кінчався смертю, тут рідко коли кінчався видужанням. Багато матерей утратило у Ґмінді всі свої діти.

Авторка каже, що її поема — це правдива історія одної з тисячів нещасних матерей.

Композиція поеми нагадує поему Словацького „Батько зачумлених" із тією ріжницею, що в поемі М. Підгірянки головною особою є мати. Одначе з огляду на те, що стиль і образність вислову в поемі є оригінальною власністю М. Підгірянки, можемо уважати її поему цілком самостійним літературним твором.

Підгірянка починає поему малюванням почувань матери, що після утрати всіх своїх діточок сидить мовчки, мов скамяніла на їх могилках і при думці, що хтось міг би колись її приневолити вернутися в гуцульські гори без дітей, вона висловлює ось які почування, повні глибокого болю:

Та й ще запитає широка родина,
І наша убога ненька Україна,
Кулями порита, огнем обгоріла, —
Спитає з докором: Де ти діти діла?
І твої і мої? Де ті діти, мати?
Тиж їх обіцяла мені згодувати!
І що я їй скажу, Боже, що я скажу?
На ту білу браму цвинтарну покажу,
Що там є за нею мій край і держава,
Потіха і радість, надія і слава...

На основі композиційного контрасту між теперішнім положенням матери-страдниці на могилах її дітей і між її колишнім життям разом з діточками на далекій Україні вражають глибиною почування слова матери в I. пісні:

...Бувало в неділю
Голівки розчешу, яблочка розділю,
І сядемо разом у густому саду
На любу розмову, на тиху пораду.
Самаж я на діти свої задивлюся
І серцем радію і Богу молюся
І мрії про долю щасливу лелію —
Чи є що солодше над матірню мрію?

Поетка вміє простими картинами таланту і божої ласки малювати час, як люди мусять, обіймаючи з плачем пороги рідних хат, покидати рідний край та йти у світ за очі:

..Мадяри крісами натисли,
Кульки забреніли, баґнети заблисли, —
І люди поплили мов крига по хвилі
Без їди, спочинку ішли довгі милі.
А села горіли, гармати гуділи,
Худоба ревіла, діти лебеділи...

В таборі вмирає перша дитина від пошесної недуги. Коли санітети допустили матір до шпиталю, де її дівчинка лежить без життя, мати паде перед нею на землю. Ось якими словами, повними простоти та глибокого матірнього чуття описує Підгірянка біль матери:

...Ягідко маленька,
Чи бачиш, чи чуєш? Прийшла твоя ненька
Промов одно слово до мене, Ганусю!
Чи може гнівна ти на свою матусю,
Що тебе маленьку таку полишила,
В далеку дорогу без слова пустила?
Так мовлю, так кажу, словами біль вяжу,
Шовкові коси у стрічечки вяжу
Тільце лелієве вбираю в сорочку,
Що її білила над Прутом в садочку.

Смерть забирає матері другу дитину, Настуню, якої колишнє життя ось як згадує мати образами, мережаними справжньою поезією:

А була Настуня, як цвіт той весняний,
Як ясного сонця свіжий промінь ранній,
Як пташка співуча знад срібного Прута,
Як зоря рожева над лугом розсута

своїми прихильниками заклав сатиричну провансальську ґазету „Аіолі" (борщ), що мала виразний політичний напрямок, проводячи засаду федералізації Франції і Европи на зразку американських Сполучених Держав.

Це було у той час, коли паризька філія фелібрів виступила зі своїм знаменитим сутополітичним маніфестом, зверненим проти державного централізму. На сторінках „Аіолі" Ф. Містраль вихвалював цей виступ своїх молодих адептів і приятелів. Так можна по черзі перегортати сторінку за сторінкою із новочасної історії Провансу, щоб переконатися наочно, як неопровансальський рух є органічно звязаний з Авіньоном.

Не дивно тому, що це вічне місто користується спеціяльними симпатіями провансальських письменників., що зокрема сам Містраль нераз апострофує і апотеозує Авіньон у своїх творах, особливо чудовим рефреном змальовуючи його у своїй гарній „Поемі про Ронбу".

В Авіньоні сходяться туристи кількох родів. Звичайні „ґльобтретери", — для яких мандрування є просто манією на зразок алькоголізму, прихильники середньовічної старовини, для яких Авіньон є живим музеєм давно минулих століть, романтики і адепти лицарського кохання, яких до Авіньону приваблюють спогади про Петрарку і Лавру та про останнього трувера безсмертної любови великого англійського фільософа — *Джон Стюарта Мілля*, що божевільно адорував свою дружину і після її смерти в Авіньоні († 1855) — залишився у цім місті аж до кінця свого життя († 1873), — мешкаючи недалеко цвинтаря у власній вілі. Його епітаф на могилі дружини це найкраща апотеоза жінки, яку знає література і хоч у прозі — не гірший за славетні сонети Петрарки.

Врешті остання категорія авіньонських туристів — це захоплені провансалофіли, які у відродженні цього старобулого народу добачають історичний „*сіґнум темпоріс*": живий символ народів передтим похованих казенною історією.

І не знати який з цих ріжних Авіньонів цікавіший та гарніший. Здається, що всі вони доповнюють один одного, творячи разом неподільну суцільність.

Але для провансальофіла і провансальольоґа — Авіньон у першу чергу це „столиця фелібріджизму", як його назвав небіж великого провансальського поета, слушно підкреслюючи, що це тут у ньому породилося провансальське відродження, якого значіння світове, латинське і французьке чимале. Він був і лишається „столицею фелібріджизму, цього руху, якого важність, поширення і вплив на думки цілого народу неможливо належно визначити. Тим гірше, що дехто не хоче цього зрозуміти! Тим гірше, наколи деякі фальшиві пророки, повні ненависти, зневажують ролю, яку відограє фелібриджизм у літературній і суспільній історії Франції! Ми з Містралем, батьком батьківщини — „ми плекаємо віру у відродження..."

О. І. Бочковський.

В таборі польських леґіоністів.

VIII. зїзд леґіоністів у Новому Санчі. — Опозиційне свято у Львові.

В неділю 11. ц. м. відбулися одночасно два свята польських леґіоністів: VIII. зїзд леґіоністів з цілої Польщі в Новому Санчі і свято у Львові, влаштоване з приводу 15-ліття вимаршу перших леґіоністів з Кракова на поле бою. Перше свято мало наскрізь офіціяльний характер, друге мало характер опозиційний супроти тих кругів, що офіціяльно репрезентують І. бриґаду, якою проводив, як відомо, нинішній марш. Пілсудський.

Зїзд у Новому Санчі відбувся з помпою, практикованою від ряду літ, одначе делеґатів було значно менше, як у попередніх роках. Заповіджена абсенція мін. Пілсудського і несподівана відсутність ґен. Ридза Сьміґлого зробили пригноблююче враження. Бракувало також декількох леґіонових ґенералів, які прислали тільки привітні депеші. Загальну увагу звернула на себе неприсутність мін. Складковського й інших членів уряду, так, що тягар репрезентування офіціяльних кругів мусів узяти на себе полк. Славек.

Марш. Пілсудський прислав на зїзд коротке привітне письмо, яке зїзд приняв без більшого ентузіязму. В тому письмі прирівняна опозиція до „продажного лайна", а позатим є в ньому ще кілька інших „сочистих" місць. Промова Славека була цим разом настроєна на доволі угодовий тон у відношенні до цілої польської суспільности. При кінці взивав він до „мобілізаційної готовости" широкі маси і висказав надію, що ця мобілізація поведеться.

Незалежно від того зїзду відбулося у Львові льокальне свято леґіоністів, пропаговане завзято „Век-ом Нови-м", а промовчуване „Дзєнніком Львовск-им". У цьому святі не брали участи відомі львівські леґіонові менери (Шмаль, д-р Ґурка, д-р Новак-Пшигодзький і інші). Свято це зачалося богослуженням в каплиці заведення Штшалковської при участи кількадесяти осіб та деяких репрезентантів установ, а потім відслонено на одній з камяниць при вул. Землковського памяткову таблицю в честь Пілсудського (в тім домі був штаб леґіоністів у 1914 р.). Промовляв при цій нагоді голова професійних союзів Желяшкевич і ред. „Век-у Нов-ого" Лясковніцький. Оба промовці підносили конечність оборони демократії і народних прав і в тому дусі піднесли оклики в честь Пілсудського.

Нота 4 держав до Китаю.

З Пекіну повідомляють, що представники Анґлії, Америки, Франції і Голяндії вручили вже відповідь на ноту нанкінського уряду, в якій він домагається від цих держав знесення екстериторіяльности. У відповідях зазначено, що Китай не дає ніякої запоруки щодо практичного приладовлення засад теперішнього судівництва.

Чистка у львівській Касі Хорих.

Ще про усунення дир. Щирека з „Каси Хорих".

В передостанньому (178) числі „Діла" подали ми під повищим заголовком замітку про усунення п. Я. Щирека зі становища директора львівської „Каси Хорих". Причини усунення подали ми, як це було зазначено, за львівським бебістичним „Дзєнніком Львовским". Нині хочемо присвятити цій справі ще кілька слів на підставі інформацій, засягнених у тих українських громадян, що входили до розвязаної недавно управи львівської „Каси Хорих".

Усунення дир. Щирека з його становища в „Касі Хорих" є черговим етапом тієї боротьби, яку з розмахом підняли санаційні чинники за опанування всіх „Кас Хорих" та за усунення з них всього опозиційного елементу, зокрема ж усіх менше чи більше видатних діячів пепесівського табору. Ця боротьба ведеться, як відомо, дуже простими засобами, а саме при допомозі розвязування виборних управ у „Касах Хорих" та призначування на їх місце урядових комісарів. Про сам факт розвязання виборної управи у львівській „Касі Хорих" та заступлення її наказним комісарем, як і взагалі про систему комісарщини в інших „Касах Хорих" ми мали вже нагоду висловити свої погляди. Самозрозуміло, що до всякої комісарщини в таких установах ми все ставилися і тепер ставимося крайно критично і неґативно. Та вернім до справи усунення дир. Я. Щирека.

Правдиві мотиви цього вчинку наказної комісарщини такі: „При „Дзєннiку Людовім", органі львівських пепесів, появлявся орган „Каса Хорих" п. н. „Охрона Праци". Ця „Охрона Праци" була складовою частиною „Дзєнніка Людового" і виходила на кошти цього останнього. В ній „Каса Хорих" публікувала всі свої оголошення, міністеріяльні розпорядки та все те, що відносилося до справ суспільного обезпечення. За те все дістала адміністрація „Дзєнніка Людового" з „Каси Хорих" у рекомпензату кілька старих меблів (дві шафи, два бюрка й один стіл), на що вона виставила відповідну посвідку для „Каси Хорих", зглядно реверс. У реверсі стверджено, що ті меблі адміністрація „Дзєнніка Людового" має у себе в уживанні, випозичені в нагороду за безплатне поміщування комунікатів і відомостей з „Каси Хорих", та що всі ті меблі кожної хвилі на перше домагання зверне. З того зробив урядуючий тепер в „Касі Хорих" комісар, а за ним і „Дзєннік Львовскі" такий висновок, що дир. Щирек усунув ті меблі з інвентара „Каси Хорих" і забрав їх самовільно для „Дзєнніка Людового". Наділіж дир. Щирек не був тоді, коли меблі випозичено, ні директором, ні головою управи з „Касі Хорих", а также не був адміністратором „Дзєнніка Людового". Дотичний реверс підписали покійний Саламандер, тодішній директор „Каси Хорих" і адміністратор „Дзєнніка Людового".

Далі урядовий комісар „Каси Хорих" робить дир. Щирекови закид, що він помістив у „Дзєннiку Людовім" і в „Хвілі" спростування проти одної статті Станіслава Закшевського, видатного на львівському ґрунті діяча бебістичного табору. У тому спростуванні, а фактично виясненні дир. Щирек написав, що він не усував Закшевського з „Каси Хорих" і не мав до нього ніякого ні політичного ні особистого упередження. Проти Закшевського однозгідно заявилися президіяльна комісія і 8 членів управи „Каси Хорих". В цьому виясненні добачив комісар „провину" дир. Щирека, а саме, що таким чином він піддав у сумнів законність розпорядків комісара.

На підставі повищого урядовий комісар „Каси Хорих" розвязав службовий договір між стабілізованим дир. Щиреком і „Касою Хорих" і звільнив його негайно зі становища, не провівши ніяких дисциплінарних доходжень. Так виглядає в дійсности ціла справа усунення дир. Щирека з „Каси Хорих".

Ми вже нераз писали, що маємо поважні заперечення щодо господарки ППС у „Касі Хорих" і окремо підкреслювали та пятнували іґноруваня нею прав української мови, але мимо того не можемо не признати, що пепесівська управа зробила богато для розвитку тієї установи, а незвичайно видатну ролю в тій праці відгравав дир. Щирек своєю ініціятивою, рухливістю та енерґією. Теперішний стан наказної комісарщини в „Касі Хорих" не може ін ворожити дальшого успішного розвитку. Цьому поглядови ми вже давали вислів нераз і підкреслюємо його й тепер

Бувало як вийде на лан жито жати,
То з її очима спливають блавати,

По смерти доньок осінь у природі і в душі матери. Підгірянка малює з хистом справжнього мистця колишню осінь на Україні.

...тиха, золотая,
Що з левад отави пахощі скрізь несла,
Розкидала в полі вівсів перевесла,
Срібнолускі риби хитала у човні
І вгинала гілля, овочами повні.

Коли померли її хлопці, мати лежала без памяти в гарячці й безупинно кликала:

—Андрійку, Васильку,
Кликала всі діти. Не має нікого...
Потім говорили, що я так днів много
Лежала в гарячці, нічого не чула,
Нічого не знала. А як прочуняла,
Я вже ні одної дитини не мала!

Мати сидить над могилками своїх дітей і за ніщо у світі не думає їх покинути, щоб сама без них вернути в рідний край:

...І того не знаю,
Який я родині одвіт дати маю
За свої в чужині розтрачені скарби.
Нічо вже не маю, лиш на серці карби.
Коло тої брами буду я сидіти,
Буду доглядати свої вмерлі діти
І буду чекати на щасну годину,
Коли вже на віки коло них спочину.

В нашій сучасній літературній критиці, наскільки вона на Західній Україні взагалі істнує, відносяться часто голоси, що письменники не повинні малювати життя з трагічного боку, бо, мовляв, наше життя й так тепер дуже сумне: отже нащо ще сумувати в поезії?!

Такі вимоги ріжних рецензентів полягають на великім непорозумінні. Якби цей погляд був правильний, тоді треба би відкинути траґічну драму, повість і лірику не тільки в нас, але у всіх найбільших поетів світу. Одначе в імя чого ми малиби перевести таку операцію на найціннішій поезії взагалі? В імя принципу творення сильних життєрадісних характерів? Якби створення таких національних поколінь було можливе дорогою погідного веселого й комічного елементу в поезії, то справді варт було би зректися траґізму в поезії. Однак це неможливе, а передовсім непотрібне тому, що справжній, мистецький, глибокий і сильний траґізм у поезії творить найцінніший засіб виховання великих і сильних характерів. Треба тільки нам позбутися в літературі сентиментально-плаксиво-побутового малювання нашого болю, котрий у такій формі являється карикатурою терпіння взагалі. Оце і є причина, чому деякі рецензенти, не розуміючи ваги справжнього траґізму, пропаґують ідею веселого зображування життя.

Лишім це самим письменникам, з якого боку вони мають життя малювати, бо суть питання лежить не в тому, що поѳт пише, тільки як він це пише.

З того становища поема М. Підгірянки, як вислів трагедії матери має не тільки літературне, але й виховне значіння, як твір, котрий малюванням глибини матірніх і чисто людських почувань не руйнує, а будує життя.

До слабших сторін поеми належить подекуди занадто галицька мова поетки, особливо наголос, не всюди згідний з вимогами української літературної мови. Книжечка прикрашена 18 образками й видана дбайливо.

З усіх тих причин вона заслуговує на масове поширення.

На організаційному фронті.

Ярославщина.

На день 4. серпня ц. р. заповів пос. Тершаковець справоздавче віче під голим небом у громаді Рижкова Воля, пов. Ярослав. Одначе ярославське старосто згадане віче заборонило, мотивуючи це тим, що посол повинен просити дозволу на віче. Всеж таки посол Тершаковець приїхав на означений час до Рижкової Волі, де застав уже поліцію. Одначе в громаді ніхто не знав про заповіджене віче, хоч і посол і Нар. Канцелярія у Львові повідомили про це село на 8 днів наперед. Але на вістку, що український посол приїхав у село, зібралося за пів години до 800 громадян, що вислухали справоздання пос. Тершаківця в салі читальні. Віче пройшло дуже гарно і закінчилося ухваленням відповідних резолюцій. — Того самого дня відбув пос. Тершаковець господарську нараду в селі Маковиску (в справі допомоги потерпівшим від градобиття в Маковиску, Сорохові і в Рижковій Волі та в справі меліорації громадського пасовиска).

Чортківщина.

Згідно з ухвалою Повітового Народнього Комітету в Чорткові відбув сенатор д-р Антін Горбачевський отсі посольські районові віча в чортківськім повіті: Дня 2. червня ц. р. в селі Полівцях для громад: Полівці, Пашівка, Джурин, Слобідка Джуринська і Криволука. Дня 8. червня в селі Колиндянах для громад: Колиндяни, Струсівка, Шманьківці, Шманьківчики, Швайківці, Слобідка Давидковецька і Давидківці. Дня 16. червня в селі Шульганівка для громад: Шульганівка, Ягольниця-місто, Стара Ягольниця, Нагорянка, Хомяківка, Долина, Черкавщина і Салівка. Дня 28. липня в селі Білобожниця для громад: Білобожниця, Калинівщина, Ридодуби, Семаківці, Ромашівка і Косів. На вічу в Шульганівці промовляли рівнож посол Іван Завалюкут і сенатор Василь Бараник. Всі вище згадані віча відбулися при поважній скількости приявних, котрі ставили цілу низку запитів свому сенаторові, на які одержували вичерпуючі відповіди. На всіх вічах ухвалено Українській Парляментарній Репрезентації повне довіря за її дотеперішню працю.

Проти воєнних довгів.

Орган англійської партії праці за скасуванням усіх воєнних довгів.

Орган англійської партії праці „Дейлі Геральд" заявляє, що англійський нарід і англійський уряд все ще готові счеркнути всі інтернаціональні довги та репарації, якщо на це згодяться також інші нації. Те, що тепер діється в Газі, може допомогти поширенню в Европі та Америці пізнання того, що дійсне та сталe урегулювання відносин може наступити лише наслідком такого загального счеркнення.

Конференція прибалтійських держав без Польщі.

Латвійська преса містить вістки про те, що уряди прибалтійських держав готуються скликати спільну конференцію. В цій конференції мають взяти участь усі прибалтійські держави за винятком Польщі. Конференція мала би відбутися в Женеві. Її метою має бути утворення бльоку балтійсько-скандинавських держав. Ці вістки треба уважати доказом того, що недавня візита шведського короля в Естонії не лишиться без політичних наслідків.

Стан облоги на території сх.-кит. залізниці.

Віденські часописи подають вістки з Шанґаю, що китайські власти проголосили на території східно-китайської залізниці стан облоги. Вчора на захід від Харбіна вискочив товаровий потяг зі шин і одна особа є убита. Китайські власти арештували 2-ох більшовицьких урядовців, яких підозрівають у ширенні комуністичної пропаганди.

З Нанкіну надійшли вістки, що більшовицькі війська посуваються демонстративно здовж границі. Летуни літають понад територією Манджурії. Ґубернатор Манджурії просить прислати йому до Пограничної військо на підмогу.

Бріян зложить ревеляційну політичну декларацію.

З Гаґи повідомляють, що Бріян, як шеф французької делеґації, зложить у середу політичну декларацію в справі звільнення Надренії і в справі европейського мира. Сподіються, що його заява буде мати ревеляційний характер, бо Бріян подасть також напрямні французької політики. Тому догадуються, що Бріян у своїй деклярації порушить теж справу миру в східній Европі.

Конференція в Газі.

Наради без ніяких вислідів.

З Гаґи повідомляють, що в понеділок 12. серпня ц. р. перший промовляв на засіданні фінансової комісії німецький міністр Курціюс, який підчеркнув, що **саме інтереси Німеччини вимагають втримання постанов пляну Юнга про річеві достави.** Положення Німеччини ще гірше, як Анґлії. Участь Німеччини в світовій торговлі зменшилася з 12.7 відс. у 1913 р. на 8.7 у 1928 році. Експорт Німеччини зменшився на 20 відс. у відношенні до передвоєнних часів. Далі сильно зменшився вивіз вугілля, який залишається далеко позаді з передвоєнного вивозу. Німецький промисл переходить велику кризу, а до того долучається ще кріза в рільнім господарстві. Тому число безробітних у Німеччині доходило перед трьома місяцями до 3-ох міліонів. І лише відшкодування є дійсним жерелом замішання в господарських відносинах. А що відноситься до річевих достав, то версайський трактат передбачував їх в інтересі держав-вірителів. Плян Доза з 1924 р. станув до деякої міри по стороні довжника. Зате плян Юнга виходить зі заложення, що річеві достави є конечні в інтересі довжника, а не вірителя і такі достави скріпляють господарську силу Німеччини. Курціюс підчеркнув, що річеві достави виносили би в 1930 р. біля 1,150 міліонів німецьких марок. А тому, що після пляну Юнга річеві зобовязання передбачено в першому році лише на 540 міл. німецьких марок, огорнула тривога промислові круги Німеччини з причини сильного поменшення позиції річевих достав. Але проте Німеччина таки годиться після своєї спроможности узглянити домагання Анґлії.

Навязуючи до слів англійського делеґата, який заявив, що інтерес ніодної держави не вимагає, аби основи промислу якоїнебудь держави підважено. Курціюс додав, що Німеччина лежить саме в середущій Европі і тому лежить у самому серці господарства, яке має велике значіння для господарського життя інших держав.

Делеґат Італії Тіреллі зазначив, що ввіз вугілля до Італії у відношенні до передвоєнного стану побільшився на 1/3 частину і далі зростає. Одначе вугілля за відшкодування від Німеччини імпортоване до Італії в ніякому випадку не впливає на ввіз англійського вугілля і лише зменшує ввіз вугілля від інших держав, як напр. Польщі. Спосіб сплати частини відшкодування вугіллям уможливлює вивязатися Німеччині зі своїх зобовязань.

І лише уможливлення вивязанняся Німеччині зі своїх зобовязань вплинуло на італійських знатоків, які згодилися на річеві достави в пляні Юнґа. А що ці річеві зобовязання поменшено, то це вже був успіх англійських знатоків. Вкінці зазначує Тірелі, що плян Юнга не є для кожної держави докладний і добрий, але його годі було би заступити кращим.

Опісля наради перервано на внесення Сновдена до середи. В понеділок по полудні відбулося засідання політичної комісії. З Гаґи повідомляють, що хоч Сновден відкликав свої образливі слова і тому ситуація дещо лагідніша, то зате під річевим оглядом не прийшло до ніякого злагіднення ситуації. Навпаки, не зарисовується ще навіть компроміс в справі ключа поділу німецьких рат, який заспокоїв би Анґлію і менших вірителів. Міністер Сновден був лагідніший в тоні, але проте не змінив цілковито свого засадничого становища.

Мекдональд попирає Сновдена.

З Гаґи надійшли вістки, що на конференції кружляли в понеділок поголоски, що Мекдональд вже є в Газі.

Зате Мекдональд переслав Сновденові телеграму, в якій цілковито апробує його тезу. Сподіються, що комісія знова відсуне своє засідання, бо тепер годі дискутувати над резолюціями Сновдена. Вигляди порозуміння ще дуже далеко і компроміс являється тепер неможливим.

10-ліття ваймарської конституції.

В неділю 11. серпня ц. р. відбулися в Берліні величаві обходи з нагоди 10-ліття ваймерської конституції. Рано відправлено в церкві св. Трійці богослуження, на якім був присутній сам президент Німеччини. Опісля відбулася в райхстагу в 12-ій год. в полудне святочна академія, яку зорганізовано заходом німецького уряду. На академію прибули през. Гінденбург, німецький уряд, пруський уряд, посли до райхстагу і пруського сойму та дипльоматичний корпус. По скінченій академії през. Гінденбург приняв дефіляду почесної компанії на республиканській площі.

Відкриття заговору в Персії.

„Чікаґо Трібюн" подає вістку з Тегерану, що місцева поліція арештувала кілька осіб, підозрілих в участи у заговорі на короля. Між арештованими є теж брат шаха князь Нофат Делей і міністр фінансів. Обвинувачені стануть перед воєнним судом.

Шаховання Англії.

Окремі переговори між Францією і Німеччиною.

За вісткою „Еко де Парі" повідомляє берлінська преса будьто би Штреземан мав вручити Бріянові проєкт урегулювання питання окупаційних теренів. Бріян згодився на пропозицію вести переговори в тій справі під умовою, що вони обмежуться лише до Франції і Німеччини і що їх вислідн будуть предложені опісля до приняття іншими державами.

НОВИНКИ

— **Наш відомий співак Олександер Носалевич** артист опери у Вісбадені, відвідав нині нашу редакцію, приїхавши на кількаденний побут до Галичини, щоби відвідати свою рідню.

— **Обдирають пластові відзнаки.** В четвер 8-го серпня ц. р. переходила через Підгайці прогулька пластунів. У прогульці брало участь 5 пластунів-українців (бережанського куріня) і девятьох пластунів німців (студентів з Фрайбурґа). В місті пиступило до пластунів кількох постерункових, які завізвали їх, щоби вони разом з поліцією пішли до старости. В старостві переслухано всіх пластунів і зажадано, щоб українські пластуни віддали владі пластові відзнаки. Коли пластуни не хотіли цього зробити, їм заявлено, що доти не будуть могти вийти зі староства, поки цього не зроблять. По 3 годинах чекання, коли загроза поліції нічого не помагала, поздирано з пластунів усі відзнаки, звіздки, стяжки, паски і т. д. У пластуна Маркіяна Лади не тільки забрано в поліції стяжки, але також спортову сорочку. Зазначуємо, що бережанський пласт є признаною владою установою. В цій справі Українська Парляментарна Репрезентація внесла телеграму до міністра внутрішніх справ ген. Складковського.

— **З консуляту СРСР у Львові** повідомляють що консуль Г. Лапчинський виїхав 11. серпня ц. р. на одномісячну відпустку.

— **Ще про арештування в Станиславівщині.** Пишуть нам: В середу 7. серпня в ночі підрізано три телеграфічні стовпи на гостинці між Тязовом і Крилосом коло Станиславова. Не виключене, що їх звалила буря. Після того поліція переведа ревізії в Тязові, Ямниці й Павелчу і приарештувала в Ямниці синів о. Гірняка, студентів Володимира й Осипа, студента Савчака і селянина Кушніренка Василя, в Тязові студента Боднарчука і селянина Боднарчука Івана, в Павелчу ґімн. учеників Щербія і Матіяша Василя. Трьох з них, а саме Володимира Гірняка, Щербія і Боднарчука Івана, випущено в суботу по переслуханню на волю, всіх інших держать на поліції в Станиславові і на днях мають відставити до суду. В тій справі інтервеніював о. посол Ганушевський.

— **Дня 26. серпня в Одесі** відбудеться міжнародній зїзд лікарів-специялістів від недуг уха горла й носа.

— **Цієї середи,** 14-го, має земська куля підпасти під вплив дуже сильних магнетичних хвиль у звязку зі соняшними плямами. Так твердять астрономи з американської „Гори Вільсон". У цей день світ буде сильно наелектризований, а спека буде небувала. Побачимо.

— **Недовго.** Кілька днів тому появились, як відомо, нові ніклеві золотівки. Офіціяльно запевняли, що дуже важко їх підробляти. Вже передучора кружляли в Варшаві фальшиві відливи.

— **Талановитий швець.** Біля Городенки, в Глушкові, живе талановитий швець, Микола Томашевський, який робить не тільки черевики, але й паперові банкноти. З ними їде він на торг і пускає їх між люди для перевірки, чи добрі. Покищо люди пізнали сфальшовану ним паперову 10-золотівку й тому Томашевський піде ще на практику до вязниці.

— **Дідич і майор убийником.** На доручення прокуратури в Перемишлі арештували власника Петрич біля Красного, бувш. майора польських військ Тадея Рильського, обвинуваченого у душегубстві. На нього паде підозріння, що він застрілив свою жінку, власницю згаданого села, щоби стати спадкоємцем. У суді він зізнавав, що в свій час, що жінка скінчила самогубством. Секція її тіла стверджує, що вона мусіла би стріляти до себе лівою рукою.

— **Ріжні вістки.** „Цепелін" вернувся з Америки до Фрідріхсгафен. — У Берліні помер малярь Гайнріх Цілле в 71 р. життя; це відомий рисівник, карикатурист, член Академії; його рисунки нагадують славного француза Доміє. — У Б...

городі помер несподівано Архібальд Райс, професор кримінольогії з університету в Льозанні. — У Магребурзі арештували 13 молодих злодіїв і вломників (від 14. до 17. р. життя), що грабували крамниці і купували собі авта для спортових прогульок. — Підвищення дисконта нюйорським державним банком спричинило катастрофальну знижку паперів і акцій; на американських біржах паніка. — Вашингтонський конгрес (парлямент) має призначити 5 міліонів дол. на поширення вязниць. — У Берліні арештували після довгих розшуків циркового артиста Оттона Вольфа, що був „чоловіком-вужем" або „без костей"; використав свою акробатику при крадіжах крамниць, куди влізав через печі або вентилятори. — Член міжнародньої комісії для годуючих частин Китаю, Андрю, стверджує, що в провінції Кансу населення вбило 35 грабіжників і зїло їх, з голоду та помсти. — Точно 100 літ тому дав свій перший концерт Шопен, у Відні, в 19 році життя.

— **Все по старому.** Зимою мають відчинити в Римі при Ватикані спеціяльну колегію, що має виховувати священиків, які хотіли би присвятитись ширенню католицтва в... Росії, коли прийде до цього відповідний момент. Видко, що у ватиканських колах уявляють собі майбутній соціяльний устрій на просторах СРСР згідно зі своїми мріями.

— **Пророк зголосив свою димісію.** У Голяндії, в м. Оммен, радив 8-ий теософічний конгрес зпід знаку „Східньої Зорі". Він звеличав як свого пророка молодого Крішнамутрі, який був там присутний. Пророк зробив своїм віруючим несподіванку. Він заявив, що між своїми „однодумцями" найшов дуже мало таких, які зрозуміли би його. Хто хоче шукати правди та спасення, той не потрібує для цього організації, а іншим і так не поможе організацією. Безглуздим було би побільшувати людські вірування ще одною сектою. Тому він, дотеперішній голова „Східної Зорі", розвязує її і вона перестає істнувати. На конгресі почали протестувати проти цього, і мабуть уже думають над тим, як найти на місце Крішнамутрі нового пророка. Бо секта „Східної Зорі", крім ріжних ідеальних цілей, не є настільки відірвана від земних благ, щоби не робила на своїй пропаганді добрих інтересів. Саме ці інтереси знеохотили молодого ідеаліста Крішнамутру.

— **Неграмотність і подружа.** Кемаль Паша — людина з ідеями. Тоді, як інші голови держави придумують зі своїми міністрами ріжні способи для боротьби з неграмотністю, а в Европі радять над цим великі конгреси зі сотнями професорів, він розвязав цю проблему просто. Всі бюра реєстрації шлюбів дістали від турецького уряду розпорядок, що не сміють нікого вінчати, хто не вміє читати й писати по турецькому новою латинською азбукою. Урядовці цих бюр мають переводити іспити шлюбних кандидатів. А що любов усе може, себ-то що закоханий поборює радо найбільші труднощі, то й латинська азбука поширюється в Туреччині таксамо просто та легко, як люди одружуються.

— **Сухі і мокрі.** Джордж Викершем, голова Гуверової комісії для розсліду злочинности в Злучених Державах, піддав думку губернаторам стейтів, щоби вони поділилися з федеральною владою обовязком винищування прогібіційної беззаконности і також приняли на себе співвідповідальність за введення прогібіційних законів у життя. Ця думка Викершема викликала велику бурю не тільки між губернаторами, але загалом між сухими і мокрими. Губернатори не приняли цієї думки, а сухі і мокрі, а радше їх лідери, зачали війну проти Викершема. Навіть хотять, щоби він уступив. Тільки президент Гувер собі з тої боротьби нічого не робить і не гадає заміювати Викершема кимсь іншим, приємнішим для сухих або для мокрих.

— **Комуністичний індекс.** Берлінський журнал „Літераріше Вельт" приносить репродукцію оригінального обіжника, висланого московським головним управлінням політосвіти до ріжних читалень і книгозбірень. На ньому підпис сестри Леніна. Цей обіжник є цензурним листком, на зразок папського індексу, що виклинає деякі книжки або й „цілих авторів". На комуністичний індекс попали: евангелія, коран, талмуд і збірні твори фільософів і письменників Плятона, Декарта, Канта, Шопенгауера, Ніцшого, Спенсера, Маха, Тена, Карлайля, Крапоткіна, Рескіна, Толстого, а що найцікавіше: „Історія матеріялізму" Лянге. Є це тільки головні твори, що мають служити зразком, якого рода книжки не повинні бути в комуністичних бібліотеках. Луначарський прилюдно заперечував, що істнують такі „індекси", тому німецький журнал подає його фотографію.

— **Педагогічна кара.** У місті Більбао від якогось часу студенти счиняли вел. бешкети на вулицях. Вони зачіпали в неділю та свята панночки та пані, так, що деяким було ніяково появлятись самим на вулицях. Тому, що всілякі покликами не помагали, маґістрат зважився на радикальний спосіб. Він подав офіціяльно до відома, що всіх тих, що нарушають прилюдний спокій, каратиме згідно з правилом принятим підчас змагань биків, коли дехто з публики перешкоджав тореадорам, вискакуючи на арену. Це значить, що силоміць оголять їм голову і посадять до вязниці напротязі 15 чергових неділь або свят.

— **Казки життя.** Цими днями трапилась у Відні зовсім кінова історія. Власник ресторану Штільґебауер дістав у руки старий часопис з 1911 р. і в ньому вичитав повідомлення поліції про підкинену дитину нещасливою дівчиною на такій-то вулиці, у воротах такого-то дому, дня 10. січня. Він пригадав собі точно по цій адресі, що це мусіла бути дитина його дівчини, яка з розпуки скінчила самогубством. Звернувся до поліції, чи не міг би дізнатись дещо про цю дитину. Там дали йому точну інформацію: кому віддали дитину на виховання. Прибрана мати, пані Бауер, вийшла вдруге замуж за якогось ромуна, а вихована нею донька Штільґебауера переїхала до Будапешту. Там віднайшли її. Штільґебауер поїхав туди за своєю донькою і привіз її назад до Відня. Завдяки одній новинці в газеті, що випадково попала в його руки, він віднайшов свою дитину, якої ніколи не бачив — після 18 літ!

V. Всеславянський Пасічницький Конгрес.

(Лист з Праги.)

В 1909-му році між славянськими пасічниками повстала орґанізація під назвою „Союз Славянських Пасічників". Метою цього Союзу є взаїмна співпраця на полі пасічництва серед пасічників славян через уряджування відповідних зїздів на славянських землях. Такі зїзди вже відбулися в 1909-ому р. в Софії, в 1911-ому р. в Білгороді, в 1912-ому р. в Москві. Найближчий зїзд перед війною мав відбутися в Празі (чеській) в 1914-ому р., але світова війна перешкодила цьому і зїзд відбуто в Празі щойно в 1927-ому році.

На цих зїздах як до війни, так і по ній приймали участь і українці. В 1927-ому році до управи цього Союзу ввійшло наших 2 представників в особах проф. С. Шелухина й інж. Архипенка. Зїзд у Празі ухвалив, що дальші зїзди відбуватимуться по принципу національному і під назвою всеславянських. В цьому році зїзд відбувається в Познані від 15—20 серпня. На цей зїзд їдуть і наші делеґати. На цьому зїзді вирішиться час і місце найближчого Всеславянського Пасічницького Зїзду.

При цьому треба зазначити, що зїзди вже відбулись майже у всіх славян, черга булаб тепер на В. П. Зїзд в українців. Та щож? Радянський Союз панславізму не визнає, тому більшовики в цих зїздах участи не беруть. Таким чином влаштувати українцям зїзду у Київі чи в Харкові нема можливости. Отже найближчий Всеславянський Пасічницький Зїзд мав би відбутись у Львові, який представляє собою другий центр українського життя. Очевидно, на цей зїзд треба би мати 2—3 роки для підготовки, як це мали й інші славяни, та пристосувати його до якоїнебудь сільсько-господарської вистави в краю.

В обороні правди.

Вияснення „Просвіти".

Від Головного Виділу т-ва „Просвіта" дістаємо таке письмо: „В 33—34 числах „Громадського Голосу" з дня 10. серпня 1929 р. в статті п. н. „Мова фактів" сказано між іншим, начеб то сенатор Децикевич поставив на Виділі „Просвіти" внесення, щоби для вшанування 10-ліття істнування польської держави вивісити 11. листопада 1928 р. прапор на будинку „Просвіти".

Головний Виділ Товариства „Просвіта" подає отсим до відома, що справа удекорування дому „Просвіти" в 10-ліття польської держави не була предметом наради Головного Виділу, тому і внесення, про яке згадує „Громадський Голос", не могло бути поставлене. Справа обмежується до того, що що-йно по засіданні Виділу дня 7. листопада 1928 р. адміністратор дому повідомив присутніх ще членів, що дільницевий Комісаріят зажадав, щоби „Просвіта" удекорувала дім з вище наведеної нагоди. Це звідомлення було предметом цілком приватної і довірочної виміни думок. Думку присутніх устійнено одноэгідно так, щоби дому не декорувати, а щодо одноцілого поступовання в цій справі порозумітися з іншими установами".

ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ Т-ВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ.

М. Галущинський
голова

С. Магаляс
заст. секретаря.

Дописи.

ТУСТАНОВИЧІ. (Посвячення угольного каменя під будову „Народнього Дому"). Дня 14-го липня 1929 р. брав пос. Максимович участь у торжестві посвячення угольного каменя під будову „Народнього Дому" в Тустановичах, присілку Гукова Гора. Пос. Максимович зложив привіт від Української Парл. Репрезентації, від Матірнього Товариства „Просвіта" і від філії „Просвіти" в Дрогобичі. Українське робітництво взяло масову участь у цьому торжестві, обіцюючи моральною і матеріяльною піддержкою причинитися до здвигнення цеї народньої будівлі. При посвяченні зібрано між присутніми на будову квоту 1500 зол. Велику заслугу в придбанні площі під будову мають радні українці числом дванацять під проводом віцебурмістра п. Івана Макара.

ТОВЩІВ. (Спростування). В справі допису в „Ділі" ч. 158, з дня 19. липня ц. р. під з. „Хто у нас піддержує москвофілів" прошу помістити отсе моє спростування: Неправдою є, що я виступаю проти всього, що українське, бо як парох відношуся завсіди з якнайбільшою вирозумілістю і толеранцією до обох груп своїх парохіян, які згуртовані в читальнях „Просвіти" і Качковського. Доказом того між іншим і те, що передовсім читальня „Просвіти" в Товщеві побудована і при моїй значній матеріяльній помочи, а також не відказуюсь від ріжних датків на цілі народні, українські, що може потвердити і сам дописувач. Пісню „Боже, вислухай благання" заказав я в церкві часово аж до вирішення спору Консисторією, бо одні парохіяне цю пісню в церкві співали, а другі проти неї протестували устно й писемно, мовлячи, що вони не хочуть тої пісні в церкві слухати а в противнім разі відступлять від церкви. З протестом поважного числа парохіян, для церкви прихильних і жертволюбивих, я мусів числитись, не хотячи допустити в церкві до небажаної ґалабурди. — Товщів, дня 8. VIII. 1929 р. —**о. І. Слободян.**

ЛУЦЬК. (Сензації дня). Шкільна влада не затвердила на 1929/30 шкільний рік дотогочасних учителів Луцької української гімназії, пп. д-ра Кобилянського, Ґалана й Жигалевича. Всі — українці з Галичини. Всі фахові вчителі завдяки праці яких понад 70 відс. учнів 8-мої кляси здали матуру (права прилюдности ґімназія дістала в минулому шкільному році). Усунення зазначених учителів перед розпочаттям шкільного року є рівнозначне з руйнуванням ґімназії. Бо заки знайдуться відповідні кандидати та заки будуть вони затверджені, пройде чимало часу й знову наші діти можуть залишатися в шкільному році без учителів. А що буде з матурою? Але ще більшу сензацію зробило незатвердження й директора ґімназії п. Шкляра, людини, якій нічого закинути не можуть, члена наказної ради братства, члена „Рідної Хати", промовця на державних святах і т. д. Дивні діла твої... Волине! П. Шкляр має перейти до Острога по посаду вчителя семинарії. — Наказна рада Братства віддала в аренду 300 кв. сажнів площі біля церкви відомому з політичних процесів б. начальникові тайної поліції. Хай, значить, живе „співпраця"! — „Рольнік", в якому віцедиректором є „радикал" (в листі 22) голова Луцької „Просвіти", п. Петриківський, нарешті відкрив своє обличча: виключив, як каже п. Петриківський, всіх членів українців, усунув польсько-українські шильди а вивісив чисто польські. Значить — прямо без облуди! Дивно тільки, що п. голова „Просвіти" все переконував українське громадянство що він пішов туди працювати для „ідеї": втягнути якнайбільше членів — українців і перейняти „рольніка" в українські руки. Очевидно, для „ідеї" же тепер зроблено „чистку" українців. Ох, який же ідейний оцей „з дзяда-прадзяда радикальний" голова „Просвіти"! — Віцевоєводу Гінтовта-Дзевалтовського, який не завжди погоджувався з „українофільством" воєводи Юзефського, перенесено до Тернополя, де начальником над ним буде б. підлеглий йому староста, нині воєвода Мушинський. Доле! Яка ти злослива! — кажуть, що начальником самоврядового відділу воєвідства має бути призначений відомий „українець", посол з ББ. п. Волошиновський. О, це дійсно було б „самовря-

дування"! нашим дядькам нічого вже не залишалося б до роботи в громадських тілах! — Очевидно в московському інтернаціональному світі здано в архів і російську приповістку: „Врі, та міру знай". У „Ділі", як і в інших часописах, була подана вістка, що на зборах Луцької Повітової „Просвіти" посол Сенюк кандидував на всі становища в раді й... провалився. „Наше Слово" почало глузувати. Ясно, що треба оправдувати. І посол Сенюк спростував цю „ундо-радикально-петлюрівсько-фашистівську" брехню в „Н. Житті" (ч. 31) так: „На подані становища я не кандидував, не зістав обраний" і т. д. „Вважаю нижчим своєї гідности співпрацювати з угодою, якої би масти вона не була". Збрехав і думав, що кінець: Своїж сельробівці повірять усякій брехні. Та, очевидно, т. Сенюк не порозумівся з редакцією „Сель-роба" й та здемаскувала т. посла в дописі з Луцька (ч. 128), в якому каже: „коли т. Сенюк був виставлений селянами й робітниками на голову „Просвіти", то при голосуванні"... провалився. А 200 учасників зборів засвідчать, що кандидував і на заступника голови й теж провалився. От дійсно „услужливий „Сель-роб" гірше „ундо-радикал-шумськівсько-петлюрівської угоди" (слова п. Сенюка)! Всеж таки добра приповідка: „бреши, та міру знай". Та на цьому некінець: просвітяни зберігли „спростовання" посла Сднюка, щоби прочитати його на наступних зборах! Готуйтеся п. Сенюк!

Луччанин.

Зі спортового життя.

Гасмонея — Україна.

В четвер 15. серпня ц. р. в год. 4'30 попол. відбудуться на грищі „Цитаделя" товариські мячеві змагання перших дружин Гасмонеї й України. Змагання ці викликали велике зацікавлення не тільки серед прихильників обох клюбів, але також серед любителів спорту взагалі. До цього часу Україна всі свої змагання з Гасмонеєю, крім весняних програла. На весну вийшла Україна ремісово 2:2. Добра форма України і її противника, котрий змінив склад та інтенсивно тренує, приготовляючих до тяжких змагань за вдержання в А-клясі, дають запоруку, що видці побачать справді гарну й завзяту гру.

Стріча наших наколесників.

Дня 18. ц. м. відбудеться стріча наколесників С. Т. „Україна" і Т-ва „Сокіл" у Станиславові. Стрічу назначено на день 18. VIII., год. 12 в пол. в Стрию, біля „Маслосоюзу". Проситься тих наколесників С. Т. „Україна", які перебувають у Стрищині обовязково взяти участь у стрічі.

Відозви й комунікати.

Вписи н вищі школи в Познані.

Подається до загального відома, що подання для приняття на вищі школи в Познані вносити треба найдалі до дня 15. вересня: на фармацевтичний відділ, який є при виділі математ. природничім найдалі до дня 10. вересня. До подання долучити: Свідоцтво зрілости, метрику, свідоцтво приналежности і curriculum vitae. Хто зложив іспит зрілости скорше як у 1929. році повинен долучити до подання свідоцтво моральности. Мущини в поданні мають зазначити яке є їх відношення до війська. У Познані є слідуючі факультети: Фільософія, медицина, фізичне виховання, фармація, інжінерія лісова, інжінерія рільнича і вища школа торговельна.

Приняття на відділ фармацевтичний залежить від зложення вступного іспиту з математики або з фізики. Кандидати мають право вибору предмету здавки. З повищих предметів треба переробити матеріял не більший як до іспиту зрілости. Кандидати на відділ фармацевтичний імовірно дістануть відповідь з секретаріяту, чи є припущені до іспиту і коли мають явитися.

Повне фізичне виховання тревае три роки і після скінчення такого дістається титул магістра фізичного виховання. Кожний студент медицини має право студіювати вих. фіз. повне як додаток до медицини. Виховання упрощене при фільософії тріває рівнож 3 роки і по скінченню такого дістається право навчання руханки як предмету побічного при предметі головнім. Подання для приняття на вих. фіз. повне треба вносити просто до Секретаріяту Вих. Фіз. при У. П. На фіз. вих. упрощене можна старатися щойно після приняття на фільософію. До подання на виховання фізичне крім вище згаданих залучників долучити треба карту здоровля видану через гімназійного лікаря.

При тім треба зазначити, що на повне вих. фіз. дістатися дуже трудно підчас коли на вих. фіз. упрощене дістатися зовсім легко.

По близші інформації прошу звертатися під адресою: Сенeнький Володимир, Людвиківка, п. п. Микулинці, пор. Тернопіль. Зазначую, що інформації письменно уділяю лише за залученням значка як рівнож з подякою приймає добровільні датки на „Рідну Школу", що пізнійше оголошу в часописі.

Сенeнький Володимир
секретар Г. С. У. в Познані.

З університету С. Б. у Вильні.

Абсольвенти ґіназійні, що бажали би вступити на медичний виділ і фармацію — повинні внести подання між 2—14, вересня до Деканату медичного виділу. До подання треба долучити свідоцтво зрілости, метрику, власноручно написане curriculum vitae, військовий документ, 1 фотоґрафію прикріплену до подання і квестіонар (друк у возного). Якщо була річна перерва в студіях між матурою і вступленням на університет — треба рівнож долучити свідоцтво моральности. Всі документи повинні бути в ориґіналі. Рефлєктанти на приняття мусять зложити т. зв. конкурсовий іспит, який відбудеться між 16—20 вересня. Медики здають фізику і хемію — фармацевти ботаніку і хемію, або фізику і хемію. Матеріял з обсягу навчання в ґімназії. До подання треба долучити квіт на вплату 6 золот. за конкурсовий іспит. Від 15. вересня даватиме всякі інформації Ченстух Ярослав, студ. фарм. Вильно, Вел. Погулянка ч. 36, м. 2. На відповідь треба долучити почтову марку.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10.